

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 03.09.1997, sp. zn. Cpjn 30/97, ECLI:CZ:NS:1997:CPJN.30.1997.1

Číslo: 41/1997

Právní věta: Právnícká osoba, která má jako organizační složku odštěpný závod, se i ve sporu, který se týká tohoto odštěpného závodu, označuje jako účastník řízení uvedením obchodního jména a sídla (§ 79 odst. 1, věta druhá, o. s. ř.) a ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů též uvedením jejího identifikačního čísla, popřípadě dalších údajů potřebných k její identifikaci (§ 79 odst. 1, věta třetí, o. s. ř.). Okolnost, že spor se týká odštěpného závodu, lze vyjádřit tím, že za označení účastníka se připojí údaj o odštěpném závodu; tento údaj může vyplývat i z jiných skutečností uvedených v žalobě. Pro nedostatek podmínky řízení záležející v nedostatku způsobilosti být účastníkem řízení soud řízení zastaví tehdy, je-li nepochybné, že jako účastník řízení byl označen jen odštěpný závod. Totéž platí, má-li právnícká osoba jinou organizační složku, o níž zákon stanoví, že se zapisuje do obchodního rejstříku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 03.09.1997

Spisová značka: Cpjn 30/97

Číslo rozhodnutí: 41

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Odštěpný závod, Účastníci řízení

Předpisy: 99/1963 Sb. § 79 odst. 1
věta druhá a třetí

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 41

Právnícká osoba, která má jako organizační složku odštěpný závod, se i ve sporu, který se týká tohoto odštěpného závodu, označuje jako účastník řízení uvedením obchodního jména a sídla (§ 79 odst. 1, věta druhá, o. s. ř.) a ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů též uvedením jejího identifikačního čísla, popřípadě dalších údajů potřebných k její identifikaci (§ 79 odst. 1, věta třetí, o. s. ř.). Okolnost, že spor se týká odštěpného závodu, lze vyjádřit tím, že za označení účastníka se připojí údaj o odštěpném závodu; tento údaj může vyplývat i z jiných skutečností uvedených v žalobě.

Pro nedostatek podmínky řízení záležející v nedostatku způsobilosti být účastníkem řízení soud řízení zastaví tehdy, je-li nepochybné, že jako účastník řízení byl označen jen odštěpný závod.

Totéž platí, má-li právnická osoba jinou organizační složku, o níž zákon stanoví, že se zapisuje do obchodního rejstříku.

(Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu

ze dne 3. 9. 1997, [Cpjn 30/97](#))

Odůvodnění:

V rozhodovací praxi soudů není jednotný názor jednak na otázku, jak má být v občanském soudním řízení označována jako účastník řízení právnická osoba, týká-li se spor její organizační složky, zapsané v obchodním rejstříku jako odštěpný závod, a jednak na to, zda byla za účastníka řízení v žalobě označena nikoliv samotná právnická osoba, ale jen její odštěpný závod.

Krajský soud v Českých Budějovicích např. v rozhodnutí pod sp. zn. 15 Co 380/96 dospěl k závěru, že žalobce označený jako "Česká pošta, státní podnik, odštěpný závod Jižní Čechy, Senovážné nám. 1, České Budějovice" nemá způsobilost být účastníkem řízení. Účastníkem řízení se totiž na základě tohoto označení podle krajského soudu nestala samotná právnická osoba, za kterou by ve věci mohl jednat ředitel jejího odštěpného závodu, ale odštěpný závod, který nemá "právní subjektivitu". Proto krajský soud potvrdil usnesení okresního soudu, kterým bylo zastaveno řízení pro nedostatek podmínky řízení spočívající v nezpůsobilosti žalobce být účastníkem řízení.

Městský soud v Praze naproti tomu např. v rozhodnutí ve věci sp. zn. 17 Co 337/95, v níž byl žalobce označen jako "Česká pošta s. p., odštěpný závod Praha, Praha 4, Bystřická 9", dovedl, že žalobcem je Česká pošta s. p. "jako podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku". Žalobce má tedy způsobilost být účastníkem řízení.

Na základě rozdílných pravomocných rozhodnutí soudů předseda občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky navrhl kolegiu, aby ke sjednocení výkladu zákona zaujalo stanovisko.

Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu České republiky ve smyslu ustanovení § 30 odst. 2 zákona č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, přijalo toto stanovisko:

Účastníky občanského soudního řízení jsou žalobce a žalovaný (§ 90 o. s. ř.), jde-li o věc, která se týká jejich dvoustranných právních vztahů (v tzv. sporném řízení). Žalobcem je ten, kdo podal u soudu žalobu (návrh na zahájení řízení); žalovaným se rozumí ten, koho žalobce v žalobě za žalovaného označil.

Právnická osoba se jako účastník řízení označuje uvedením jejího obchodního jména nebo názvu a sídla (§ 79 odst. 1, věta druhá, o. s. ř.). Ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů musí označení právnické osoby obsahovat též její identifikační číslo, popřípadě další údaje potřebné k její identifikaci (§ 79 odst. 1, věta třetí, o. s. ř.).

Způsobilost být účastníkem řízení má ten, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti; jinak jen ten, komu ji zákon přiznává (§ 19 o. s. ř.).

Odštěpný závod je organizační složkou podniku, která je jako odštěpný závod zapsána v obchodním rejstříku. Při provozování odštěpného závodu se užívá obchodního jména podnikatele s dodatkem, že jde o odštěpný závod. Vedoucí odštěpného závodu, který je zapsán do obchodního rejstříku, je zmocněn za podnikatele činit veškeré právní úkony týkající se tohoto závodu {srov. § 7 odst. 1 a § 13 odst. 3 obch. zák.}. Obdobné postavení jako odštěpný závod a jeho vedoucí má i jiná organizační

složka, o níž zákon stanoví, že se zapisuje do obchodního rejstříku, a její vedoucí, který je zapsán do obchodního rejstříku (srov. § 7 odst. 2 a § 13 odst. 3 obchodního zákoníku).

Uvedené platí i pro odštěpné závody státních podniků. Která z vnitřních organizačních jednotek státního podniku se zapíše do obchodního rejstříku jako odštěpný závod, stanoví státní podnik (srov. § 3 odst. 6 zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku).

Jde-li o záležitost, která se týká provozování odštěpného závodu nebo jiné organizační složky, o níž zákon stanoví, že se zapisuje do obchodního rejstříku (dále jen "odštěpného závodu"), je třeba důsledně rozlišovat hmotněprávní a procesní stránku věci.

Z hmotněprávního hlediska je významné, že odštěpný závod jako organizační složka podniku nemá způsobilost mít práva a povinnosti (právní subjektivitu). I v záležitostech týkajících se odštěpného závodu je nositelem práv a povinností právnická osoba, jejíž je tento závod organizační složkou; při provozování odštěpného závodu se také z tohoto důvodu užívá obchodního jména podnikatele, ovšem s dodatkem, že jde o odštěpný závod. Ve věcech týkajících se odštěpného závodu jedná za podnikatele – právnickou osobu nejen její statutární orgán nebo zástupce; ze zákona je zmocněn za právnickou osobu činit veškeré právní úkony též vedoucí odštěpného závodu, a to za předpokladu, že se týkají odštěpného závodu.

Z procesního hlediska je podstatné, že odštěpný závod nemá způsobilost být účastníkem řízení. Z práv a povinností týkajících se odštěpného závodu je oprávněna nebo zavázána osoba, jejíž je odštěpný závod organizační složkou. Jde-li o věc týkající se odštěpného závodu, má způsobilost být účastníkem řízení jen tato osoba a nikoliv její odštěpný závod.

Procesní právo na rozdíl od hmotného práva nestanoví, jak má být označen účastník řízení ve věci, která se týká jeho odštěpného závodu. Protože nositelem práv a povinností je i v těchto věcech osoba, jejíž je odštěpný závod organizační složkou, není z pohledu procesního práva zásadně významné (ledaže jde o posouzení podmínek místní příslušnosti na výběr dané podle § 87 písm. c/ o. s. ř.), zda se věc týká účastníka řízení jako celku, jeho odštěpného závodu nebo jeho jiné organizační složky, která se ani do obchodního rejstříku nezapisuje.

Jak v případech, kdy se věc týká právnické osoby jako celku nebo její organizační složky, která se do obchodního rejstříku nezapisuje, tak i v případech, kdy věc se týká odštěpného závodu, se právnická osoba označuje podle ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř. uvedením jejího obchodního jména nebo názvu a jejího sídla, a – jde-li o věc vyplývající z obchodních vztahů – též uvedením jejího identifikačního čísla, popřípadě dalších údajů potřebných k její identifikaci. Údaj o tom, že se věc týká odštěpného závodu, zákon nevyžaduje. Z toho plyne, že v žalobě sice může být (stejně jako u jiných organizačních jednotek právnické osoby) tento údaj uveden, nicméně jestliže žalobce takový údaj v žalobě neuvede, nelze v tom spatřovat nedostatek (neúplnost nebo nesprávnost) žaloby.

Uvede-li žalobce, že věc se týká jeho odštěpného závodu (popřípadě odštěpného závodu žalovaného), má to v první řadě význam pro přípravu jednání soudu; soud totiž může připravit jednání (§ 114 o. s. ř.) též s přihlédnutím k tomu, že věc se týká jen uvedené organizační složky účastníka řízení. Je-li právnická osoba žalobcem, lze (neodporuje-li tomu jiný projev účastníka) v tom, že v žalobě uvede též svůj odštěpný závod, spatřovat žádost, aby písemnosti jí určené nebyly doručovány na adresu jejího sídla, ale na adresu odštěpného závodu. V případě, že byl odštěpný závod uveden u žalované právnické osoby, může to mít význam z hlediska místní příslušnosti soudu (srov. § 87 písm. c/ o. s. ř.).

Ve věcech týkajících se odštěpného závodu je oprávněn za právnickou osobu ve smyslu ustanovení § 21 odst. 1 o. s. ř. jednat před soudem kromě osob dalších (statutárního orgánu právnické osoby nebo

jejího zaměstnance člena, který prokáže, že je oprávněn za ni jednat) též vedoucí odštěpného závodu. Své oprávnění prokazuje soudu předložením dokladu, který potvrzuje, že je vedoucím odštěpného závodu (např. výpisem z obchodního rejstříku). Vedoucí odštěpného závodu může před soudem jednat za právnickou osobu jen osobně. Není oprávněn pověřit jiného zaměstnance (člena), aby jednal za právnickou osobu ve věci týkající se odštěpného závodu před soudem, a ani nemůže za právnickou osobu zmocnit zástupce (např. advokáta), ledaže by k tomu byl výslovně zmocněn vnitřními organizačními předpisy právnické osoby (např. statutem, stanovami nebo organizačním řádem) nebo výslovně pověřen v jednotlivém případě statutárním orgánem právnické osoby (srov. též stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 12. 1981, uveřejněné pod č. 22/1982 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Okolnost, že věc se týká odštěpného závodu, žalobce může vyjádřit tím, že za označení účastníka řízení připojí údaj o odštěpném závodu (účastníka řízení např. označí "Česká pošta, státní podnik se sídlem v Praze 3, Olšanská č. 9" a připojí údaj označující jeho odštěpný závod, např. "odštěpný závod Jižní Čechy v Českých Budějovicích, Senovážné nám. č. 1"). Údaj, že věc se týká odštěpného závodu, však může být v žalobě vyjádřen i jinak (při vylíčení rozhodujících skutečností, v označení důkazů, jichž se žalobce dovolává, apod.).

Připojí-li žalobce za označení účastníka řízení údaj o jeho odštěpném závodu, není takový postup na újmu určitosti označení účastníka řízení a nelze z něj ani dovozovat, že by za účastníka řízení byl označen jen odštěpný závod. Jestliže žalobce označil účastníka řízení v souladu s ustanovením § 79 odst. 1, větou druhou a třetí, o. s. ř., nevzbuzuje údaj o odštěpném závodu tohoto účastníka žádnou pochybnost o tom, kdo je účastníkem řízení. Ve prospěch opačného názoru nelze úspěšně argumentovat ani ustanovením § 7 odst. 1, větou druhou, obch. zák. Pod obchodním jménem podnikatele s dodatkem, že jde o odštěpný závod, se totiž činí pouze hmotněprávní úkony při provozování odštěpného závodu, a to za podnikatele (nikoliv jménem odštěpného závodu samotného); okolnost, pod jakým názvem činí právnická osoba hmotněprávní úkony, nemá v procesním právu (a to ani z hlediska označování účastníků řízení) žádný význam.

O vadnou žalobu (neúplné podání) jde tehdy, jestliže účastník řízení je označen jen obchodním jménem právnické osoby a chybí údaj o její právní formě, popřípadě též uvedení jejího sídla, byť za těmito údaji následuje údaj o jejím odštěpném závodu (např. "Česká pošta, s. p., odštěpný závod Jižní Čechy, České Budějovice, Senovážné nám. č. 1" nebo "Česká pošta, odštěpný závod Jižní Čechy, České Budějovice, Senovážné nám. č. 1"). Protože tento nedostatek brání pokračování v řízení, je soud povinen pokusit se zjednat nápravu postupem podle ustanovení § 43 o. s. ř.

Podle ustanovení § 43 o. s. ř. soud postupuje také tehdy, jestliže v žalobě není jednoznačně vyjádřeno, zda byla za účastníka řízení označena právnická osoba nebo její odštěpný závod.

Jen tehdy, byl-li mimo jakoukoliv pochybnost za účastníka řízení označen samotný odštěpný závod (např. "Odštěpný závod České pošty Jižní Čechy, České Budějovice, Senovážné nám. 1"), soud řízení podle ustanovení § 104 odst. 1, věty první, o. s. ř. zastaví. V takovém případě jde o neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, neboť je zřejmé, že za účastníka byl označen ten, kdo nemá způsobilost být účastníkem řízení.